

Föreläsning om patella luxation

Föreläsningen som anordnades av Papillon-ringen, hölls i STOKK's lokaler vid gärdet i Stockholm onsdagen den 13:e september 2006.

Föreläsare var veterinär Bo Ernborg, legitimerad veterinär med specialistkompetens i hundens och kattens sjukdomar. Även auktoriserad för att utföra artificiell insemination på hund. Vi frallefantaster som var närvarande var: Nathalie Wallin, Teresa Ervalahti, Anki Skoog, Eva Eriksson, Trine Sandberg och jag som skriver, Lotta Bruus.

Det var en väldigt intressant föreläsning som jag på bästa sätt och så objektivt som möjligt ska försöka sammanfatta. Ibland gick det hett till under diskussionerna och många frågor ställdes. Bo svarade på bästa sätt och med en trevlig och tillmötesgående attityd. Det finns hur mycket som helst att säga om detta ämne, men vi hann i alla fall få grundlig fakta under våra begränsade timmar. Det tackar vi varmt för.

Foto: Nathalie Wallin

Vad är patella luxation

Patella luxation är beteckningen för ett tillstånd där knäskålen inte längre ligger på sin plats, eller manuellt lätt kan luxeras. Knäleden eller patella glider alltså ur sin normala ställning och går ur led.

Det kan vara medialt (inåt, mot mitten) eller lateralt (utåt).

Större raser har vanligen den laterala luxationen, medan mindre raser oftast har den mediala.

Patella luxation kan vara kongenital, d v s medfödd, eller förvärvad, d v s att den uppkommit p g a skada. Skadan behöver inte nödvändigtvis vara på just knäleden, men skadan i sig, kan

sekundärt orsaka en patella luxation. Den vanligaste formen, mer än nittio procent uppskattar Bo, är den kongenitala.

Båda bakbenen drabbas lika ofta av luxation och 50 procent av alla fall drabbas dubbelsidigt. I dessa fall är det inte lika lätt att se på hundens symptom, eftersom rörelsemönstret i dessa fall kan bli "felaktigt" på bägge sidor.

Patella luxation förekommer 1,5 gång oftare på tikar i förhållande till hanar och det drabbar ofta små raser, som t ex papillon, chihuahua och även fransk bulldogg.

Det finns tre olika grader av luxation enligt SKK, där grad tre är den värsta:

Grad 1: Patella ligger på plats, men kan luxeras manuellt. Den återgår spontant i normalt läge.

Grad 2: Patella luxeras lätt manuellt eller spontant. Den är mestadels luxerad, men kan responeras.

Grad 3: Patella är permanent luxerad och kan ej responeras.

Hur uppstår en patella luxation

Knäskålen ligger i en fåra i den nedre delen av lårbenet. Den hålls på plats av ligament, senor och av fyra olika muskler som kallas för quadriceps. De sitter på framsidan av låret och trycker mot benet under tillväxten. Linjen mellan muskelfästet och senans början och slut, måste vara rak.

Patella, knäskålen har som uppgift att skydda senan från att ligga dikt mot benet eftersom den då skulle gå av.

Om knäskålen, inte ligger mot och trycker mot benet, som den ska göra på en frisk hund, så blir inte fåran tillräckligt djup för att hålla patella på plats. Detta kan alltså resultera i att patella luxeras.

För att en patella luxation ska uppstå krävs åtminstone två saker.

Det ena är en åkomma som kallas för coxa vara. Det innebär att lårbenshalsens vinkel är mindre än normalt. Detta kan synas på röntgen.

Det andra är minskad vinkel mellan lårbenet och lårbenshalsens infästning. Detta kallas retroversion och kan inte ses på röntgen.

I och med att dessa felaktigheter finns, så belastas ben och senor på ett felaktigt sätt.

Hur konstateras en patella luxation

En patella luxation fastställs genom palpation. Det finns inget samband på palpations diagnos och röntgenplåtar.

Enligt SKK:s blankett som används vid en officiell undersökning så står följande:

Undersökning bör göras bakifrån med hunden stående på ett bord. Patella fattas mellan tummen och pekfingeret (vid behov flera fingrar). Bakbenet ska vara rakt, men inte översträckt. Patellas rörlighet prövas med lätt provokation lateralt och medialt. Om den kan föras över/utanför en rullkam bedöms den som luxerbar. Knät böjs och sträcks inom fysiologiska gränser, men får inte översträckas. Eventuell sedering bör vara lätt och hänsyn

tas till den större slapphet som då eventuellt uppstår. Hunden ska vid bedömningen ha uppnått minst ett års ålder.

Vidare ska man på blanketten ”Patellastatus” försäkra att hunden är densamma som det man ovan på blanketten fyllt i, att hunden inte genomgått knäledsoperation och att man är införstådd med att utlåtandet införes i Svenska kennel klubbens hälsoregister, samt att resultatet blir offentligt.

Bo Ernborg poängterar även att hunden måste vara id-märkt och att undersökningen måste utföras av en veterinär med specialistkompetens inom hundens sjukdomar.

Symptom på patella luxation

Bland de vanligaste förekommande symptomen är att hunden hoppar några steg på tre ben. Andra symptom som kan förekomma är att hunden vänder sig om och biter mot baken om patella går ur led.

Tvekan från hundens sida, att hoppa upp eller ner från något. Hunden kan vara halt.

Ibland kan t o m tydliga knäppningar från leden förekomma.

Man bör dock komma ihåg att dessa beteenden inte enbart är symptom på patella, utan kan förekomma av andra anledningar.

Behandling

Vid fall där hunden märkbart har ont utav sin patella luxation, kan man operera. Det finns många olika sorters operationer och vilken form som används är väldigt individuellt beroende på hur skadan ser ut. Bo rekommenderar inte att operera i förebyggande syfte, om hunden inte visar några tecken på att ha ont av luxationen eller visar symptom.

Följder som kan uppkomma av luxation som inte opereras är bl a artros (pålagringar) och inflammationer i leden. Korsbandsskador kan också lättare uppstå.

Man bör därför alltid vara uppmärksam på sin hund om den har fått diagnosen patella luxation. Många gånger kan hunden leva ett normalt liv, utan större problem, beroende på vilken grad av luxation som den lider av.

Bo säger att han aldrig opererar en hund om han inte väsentligt kan förbättra läget eller få hunden frisk. Titta alltid på patienten, tillägger han.

Är patella ärftligt

Där om tvista de lärde...

Inget är faktiskt 100 procentigt bevisat, men man kan följa patella utvecklingen i vissa led och linjer därav indikeras alltså att patella luxation är ärftligt.

Vad som är konstaterat är att patella luxation är en defekt och djuret ska därför inte användas i avel.

Populationens storlek bör naturligtvis tas i beaktande, då man sätter upp rasens direktiv. Liten population kan annars leda till att allt avelsmaterialet helt försvinner.

Egna reflektioner till fransk bulldogg

I dagsläget har vi rekommendationer som säger att alla djur som ska gå i avel ska patella kontrolleras och vara fria från luxation.

Flera fall av patella har dykt upp hos våra hundar, men ännu inte så många så att avelsmaterialet helt försvinner för att patella djur inte går i avel.

Gemensamt tycker jag att vi i klubben får utvärdera och kanske t o m omvärdera reglerna efter att en tid har gått. Detta anser jag är klubbens ansvar, inte varje enskild uppfödare.

Däremot är det varje uppfödarens skyldighet att följa de regler man tillsammans med klubben utarbetar och befäster.

Ordlista

Palpation – undersökningsmetod vid vilken veterinären med händerna känner efter ett organs läge, sjukliga förändringar och dylikt.

Palpera – känna efter med händerna.

Sedera – behandla med lugnande/rogivande medel.

Luxation - förskjutning av benändarna i en led, så att de bägge ledytorna är skilda från varandra.

Foto: Nathalie Wallin

Skrivet av: Lotta Bruus – kennel Divottie´s